Het gender van de patiënt als mogelijke predictor van het voorschrijfgedrag bij opioïde medicatie

Haio: ROKEGEM Staf , U.G.
Promotor: MATHEI Cathy , KUL
Praktijkopleider: Hofman Ingeborg , Musch Sigrid

Context: Chronische pijn is en blijft een vaak voorkomende klacht. Wereldwijd lijden 15-25% van de volwassenen aan chronische pijn. Geslacht werd reeds uitvoerig beschreven als mogelijke variabele met invloed op pijngevoeligheid, pijnbeleving en respons op pijnbeleid, waaronder opioïde medicatie. Het verklaringsmodel voor het effect van gender in deze context werd de laatste jaren aan verhoogd tempo uitgewerkt, maar is nog lang niet compleet. De vaak tegenstrijdige bevindingen van het tot nog toe gevoerde onderzoek benadrukken alleen maar de complexiteit van genderverschillen in de context van pijn, die naar alle waarschijnlijkheid multidimensionaal en interactief zijn. De huidige evidentie schuift zowel biologische, psychologische als socioculturele factoren naar voor als verklarende variabelen.

Onderzoeksvraag: Deze masterproef heeft als doel een eventueel significant verschil in het voorschrijfgedrag voor opioïde pijnstillers bij artsen in relatie tot het gender van de patiënt te bestuderen. Aldus hopen wij bij te dragen tot de nodige inzichten nodig om gender-afhankelijk bijsturen van pijnbeleid te onderbouwen dan wel te ontmoedigen.

Methode: Data voor systematische analyse werd verzameld via een handmatige zoekopdracht in de Medline Database. Er werd een meta-analyse uitgevoerd op de datasets geëxtraheerd uit de 36 geïncludeerde studies. Een random effects model werd gebruikt om de gepoolde effecten te berekenen. Subgroepanalyses werden uitgevoerd volgens studiedesign, geografie, karakteristieken van de studiepopulatie en de grootte van de opioïde fractie binnen de studiepopulaties.

Resultaten: Systematische analyse: De totale analyse toont een significant resultaat waar vrouwen meer opioïden voorgeschreven krijgen dan mannen (OR -0.16 [-0.24, -0.08]). Voor gepoolde data van studies op populatieniveau wordt eveneens een significant resultaat gevonden, met eenzelfde richting van effect, maar grotere effect size (OR -0.30, CI [-0.45, -0.15]). Bij poolen van studies volgens fractie van studiepopulatie dat opioïden ontvangt kregen vrouwen meer opioïden dan mannen in de laagste twee tertielen (Laagste tertiel: OR -0.22 [-0.40, -0.05], middelste tertiel: OR -0.17 [-0.29, -0.04]). In het hoogste tertiel verdwijnt de significantie van het geobserveerde effect (OR -0.09 [-0.24, 0.02]). Subgroepanalyses: Categorisatie volgens geografie (Noord-Amerika, Europa, Australië) leverde geen significante resultaten op. Ook analyses volgens studiepopulatie konden geen significant verschil vaststellen, met uitzondering van de groep HIV en de groep dementie. Vrouwen met HIV kregen significant meer opioïden voorgeschreven (OR -0.39 [-0.58, -0.19]). Ook in de subgroep dementie kregen vrouwen significant meer opioïden voorgeschreven dan mannen (OR -0.36 [-0.39, -0.32]).

Conclusie: Over de verklarende factoren voor de geobserveerde genderverschillen in het voorgeschreven krijgen van opioïden is nog weinig bekend. Wel is duidelijk dat het gaat om een complexe interactie van zowel biologische als psychologische en socioculturele factoren. Beperkingen: In de systematische analyse konden niet alle relevante artikels worden opgenomen gezien zij niet toegankelijk waren. Selectiebias binnen de studies is onvermijdelijk gezien de meeste geïncludeerde publicaties retrospectieve data behandelen. Verder heeft de inclusie van studies van verschillende landen, met sterk uiteenlopende studiepopulaties en data over verschillende

tijdsramen aanleiding gegeven tot een belangrijke heterogeniteit over de studies heen. Aanbevelingen: Meer kwalitatief onderzoek is aan de orde om de mogelijks verklarende factoren voor de discriminatie volgens geslacht in het voorschrijven van opioïde pijnmedicatie te identificeren. Daarenboven dienen robuuste kwantitatieve studies met prospectieve opzet te gebeuren die het effect van deze factoren, en hun onderlinge interactie, kunnen beschrijven en verklaren.